

Opgave 2 Direct realisme

Volgens de hedendaagse Amerikaanse filosoof John Searle is het volkomen duidelijk dat de buitenwereld en de objecten die zich daarin bevinden, echt bestaan. Ze bestaan volgens Searle onafhankelijk van de overtuigingen die we erover hebben; dat wil zeggen: ze bestaan objectief. Daarnaast is er een subjectieve wereld met innerlijke mentale toestanden. Die mentale toestanden zijn afhankelijk van de persoon die ze heeft; dat wil zeggen: ze zijn subjectief.

Onze waarneming brengt volgens het direct realisme van Searle de objectieve buitenwereld in direct contact met de subjectieve binnenwereld. Het direct realisme is echter gevoelig voor sceptische kritiek.

In zijn boek uit 2015, *Dingen zien zoals ze zijn*, probeert Searle zijn direct realisme tegen de verschillende vormen van scepticisme te verdedigen. Hij begint bij het epistemologisch scepticisme:

tekst 5

Sceptische argumenten hebben in de filosofie over het algemeen dezelfde vorm: het maakt niet uit hoeveel bewijs je hebt voor je overtuiging, je kunt je altijd vergissen. Er is een kloof tussen het bewijs en de conclusie. Daardoor weet je niet of morgen de zon weer opkomt, of andere mensen een bewustzijn hebben en of de objecten die je waarneemt echt bestaan.

naar: Searle, Seeing things as they are, 2015

Om verschillende antwoorden op het epistemologisch scepticisme goed te kunnen onderscheiden, kun je gebruikmaken van de generieke vorm van de sceptische paradox.

- 2p 7 Geef de generieke vorm van de sceptische paradox weer.
Geef vervolgens met tekst 5 een voorbeeld van deze sceptische paradox.

Searle gaat in zijn verdediging tegen het scepticisme in op David Hume. Volgens Hume kan de waarneming geen bewijs leveren voor een bestendig en onafhankelijk bestaan van de buitenwereld en de objecten daarin.

- 2p 8 Leg deze opvatting van Hume uit met:
- zijn begrip 'impressie' en
 - de rol van de verbeelding.

Searle is het grotendeels eens met de kritiek van Hume. Er is inderdaad een probleem om het bestaan van de buitenwereld en de objecten daarin te bewijzen.

Maar dat betekent volgens Searle nog niet dat je niets zou kunnen weten. Waarnemen, zo stelt Searle, is zelf namelijk al een vorm van weten:

tekst 6

Ik ben ervan overtuigd dat het verkeerd is om te denken dat als ik naar deze tafel kijk, mijn visuele ervaring het 'bewijs' is dat er een tafel staat. Wat is precies de juiste manier om de relatie tussen mijn visuele ervaring en mijn weten dat er een tafel staat te beschrijven? Ik heb geen 'bewijs' dat er een tafel staat, en ik hoef ook geen afleiding te maken, ik kan het bureau zien. En zien is in dit geval weten. En net zo min als ik 'bewijs' heb dat er een tafel voor mij staat, heb ik 'bewijs' dat ik twee benen heb, ik ervaar ze namelijk direct. De grote fout is te denken dat zien 'bewijs' levert, terwijl het dat niet doet, nooit doet. Zien is zelf de manier om te weten.

naar: Searle, Seeing things as they are, 2015

Volgens Searle is er geen bewijs nodig om te weten dat hij twee benen heeft. Net als John Austin meent ook Searle dat er een verschil is tussen iets weten en iets kunnen bewijzen.

George Moore formuleert drie voorwaarden waaraan een strikt bewijs moet voldoen. Met die criteria zou Searle volgens Moore wel degelijk een bewijs kunnen leveren dat hij twee benen heeft.

- 2p **9** Leg uit in welk opzicht Searles opvatting in tekst 6 aansluit bij Austins opvatting over het verschil tussen weten en bewijzen.
Geef vervolgens met behulp van de criteria van Moore weer dat Searle een strikt bewijs kan geven dat hij twee benen heeft.

Searle is niet de eerste aanhanger van het direct realisme. Al in de achttiende eeuw verdedigde Thomas Reid het direct realisme. Ook hij stelt dat we rechtstreeks toegang hebben tot externe objecten en de buitenwereld en zet zich af tegen Humes opvatting dat we slechts ideeën waarnemen. Volgens Reid heeft Hume hiervoor maar één argument dat bovendien volgens Reid tot de tegenovergestelde conclusie zou moeten leiden. Hume schrijft:

tekst 7

De tafel die we zien, lijkt kleiner te worden als we er verder van af gaan staan, maar de werkelijke tafel die onafhankelijk van ons bestaat, ondergaat geen verandering. Het was daarom niet anders dan het beeld van de tafel dat in onze geest aanwezig was.

naar: Reid, Essays over de intellectuele vermogens van de mens, 1785

- 2p **10** Leg uit dat Humes argument in tekst 7 volgens Reid niet tegen het direct realisme ingaat.
Leg vervolgens uit dat Reid in dit opzicht geen naïef realist is.

Net als Reid bekritiseert Searle het metafysisch scepticisme van filosofen als Locke en Berkeley:

tekst 8

Waarneming geeft een directe presentatie. We hebben geen bewijs en maken geen afleiding, we nemen de voorwerpen om ons heen direct waar. Dus het scepticisme dat betrekking had op klassieke filosofen raakt ons niet. Zij hadden een keuze tussen de representatieve theorie, zoals aangehangen door Locke en Descartes, of de idealistische theorie van Berkeley en zijn opvolgers.

naar: Searle, Seeing things as they are, 2015

Reid gebruikt het waarnemen van de zon en de maan in zijn beschrijving van het verschil in opvatting van Locke en Berkeley.

4p 11 Geef met het voorbeeld van het waarnemen van de zon en de maan:

- het verschil weer tussen de representatieve theorie van Locke en de idealistische theorie van Berkeley en
- de kritiek van Reid weer op beide theorieën.

Leg tot slot met het begrip 'gezond verstand' uit in hoeverre het direct realisme een beter antwoord geeft op het metafysisch scepticisme dan het indirect realisme.

De manier waarop Searle het direct realisme verdedigt tegen metafysisch scepticisme lijkt volgens hem op de manier waarop Wittgenstein het scepticisme ten aanzien van andere geesten weerlegt vanuit zijn privétaalargument.

Ook hier is volgens Searle geen sprake van bewijs of afleiding:

tekst 9

Als ik een man zie die net door een auto is overreden, en ik zie dat zijn been nog klem zit onder die auto en hij schreeuwt het uit, dan neem ik geen symptomen van pijn waar; maar dan is dit, zoals Wittgenstein zegt, een situatie die we een man die 'pijn heeft' noemen.

We zouden het mis kunnen hebben en het zou kunnen zijn dat de gebeurtenis onderdeel was van een Hollywoodfilm waarin net de scène werd opgenomen waarin iemand pijn heeft.

Maar het is belangrijk om te zien dat wat er wordt uitgebeeld precies 'iemand die pijn heeft' is. Dat wil zeggen - zoals Wittgenstein zou doen - het taalspel van het toekennen van pijn is zo dat dit een geval is waarin het terecht is om van pijn te spreken. En zelfs in gevallen waarin we ons vergissen, is de verkeerde toekenning gebaseerd op wat pijn eigenlijk is.

Welnu, als we deze les toepassen op zien, net zoals we zouden kunnen zeggen: "dit is een geval dat we 'een man die pijn heeft' noemen", zo zouden we ook kunnen zeggen: "dit is een geval dat we 'een tafel voor ons zien' noemen."

naar: Searle, Seeing things as they are, 2015

In tekst 9 gebruikt Searle Wittgensteins oplossing voor het conceptueel scepticisme ten aanzien van andere geesten om zich te verdedigen tegen het metafysisch scepticisme.

Het standpunt van het direct realisme over het probleem van andere geesten kan worden ondersteund door cognitiewetenschap.

3p 12 Leg uit dat het standpunt van het direct realisme ten aanzien van andere geesten kan worden ondersteund door cognitiewetenschappelijke bevindingen.

Geef vervolgens aan wat Wittgensteins privétaalargument inhoudt.

Leg tot slot uit dat Searle de oplossing van Wittgenstein voor het conceptueel scepticisme ten aanzien van andere geesten gebruikt om zich te verdedigen tegen het metafysisch scepticisme.